

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-45>

УДК 351

*Жорницька Анастасія Ігорівна,
аспірантка кафедри публічного управління та державної служби
навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-6305-5447>*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено перспективи та виклики цифровізації громадянського суспільства в Україні, зокрема на регіональному рівні. Визначено ключові аспекти впровадження цифрових технологій у сферу громадської активності, розглянуто вплив цифровізації на взаємодію між органами влади, громадськими організаціями та населенням. Особливу увагу приділено аналізу регіональних особливостей, які впливають на темпи та якість цифрових трансформацій. Також досліджено міжнародний досвід, зокрема приклади Естонії, Латвії, Швеції та Данії, які демонструють ефективність електронного врядування у зміцненні громадянського суспільства. Проаналізовано практики створення цифрової інфраструктури, розвитку цифрової грамотності та використання електронних платформ для залучення громадян до прийняття рішень. У статті запропоновано рекомендації для вдосконалення цифрових інструментів у регіональному контексті, що включають розвиток цифрової інфраструктури, подолання цифрової нерівності та впровадження освітніх програм для підвищення цифрової грамотності населення. Зроблено висновок, що інтеграція успішного міжнародного досвіду може сприяти ефективній цифровій трансформації громадянського суспільства в Україні.

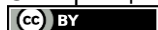
Ключові слова: цифровізація, громадянське суспільство, регіональний розвиток, цифрова нерівність.

Постановка проблеми. Цифровізація стала не лише невід’ємною складовою сучасного суспільного розвитку, а й важливим інструментом адаптації до глобальних викликів. Військова агресія проти України, економічні кризи та пандемія COVID-19 спричинили значні зміни в структурі суспільних відносин.

Як цитувати: Жорницька А. І. Цифровізація громадянського суспільства: перспективи та виклики для регіонів України. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 656–664. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-45>

In cites: Zhornytska, A.I. (2024). Digitalization of civil society: prospects and challenges for the regions of Ukraine. *State Formation*, no. 2 (36), 656–664. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-2-45> [in Ukrainian].

© Жорницька А. І., 2024

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

У цьому контексті цифрові технології стають ключовими для забезпечення стійкості громадянського суспільства, сприяючи підвищенню прозорості діяльності органів влади, зміцненню довіри між суспільством та державою, а також розширенню можливостей для громадянської участі.

Особливого значення цифровізація набуває на регіональному рівні, де диспропорції у доступі до технологій, інфраструктури та ресурсів є найбільш відчутними. Регіони України потребують індивідуалізованих підходів до впровадження цифрових ініціатив, зокрема врахування місцевих соціальних, економічних та культурних особливостей. У таких умовах розробка ефективної державної політики цифровізації є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку громадянського суспільства.

Попри значний потенціал цифровізації, існує низка проблем, які уповільнюють її впровадження в Україні. Насамперед це стосується нерівномірного доступу до цифрових технологій між регіонами. У той час як великі міста демонструють значний прогрес у використанні інновацій, сільські райони та віддалені громади часто залишаються без доступу до швидкісного інтернету та базових цифрових послуг. Така нерівність обмежує можливості громадян брати участь у громадському житті через цифрові платформи.

Додатковою проблемою є низький рівень цифрової грамотності серед населення. Старше покоління та соціально вразливі групи населення часто не мають достатніх навичок для ефективного використання цифрових інструментів. Це створює бар'єри для їхньої участі у процесах прийняття рішень і посилює соціальну ізоляцію.

Окрім того, відсутність комплексної стратегії цифровізації громадянського суспільства на національному рівні ускладнює координацію між державними органами, громадськими організаціями та приватним сектором. Фрагментарність програм і проєктів призводить до недостатньої ефективності заходів, спрямованих на розвиток цифрових технологій у регіонах.

Питання кібербезпеки також залишається невирішеним. Недостатній рівень захисту персональних даних, що обробляються через цифрові платформи, може підірвати довіру громадян до електронного врядування. У той же час, ризики кібератак на державні сервіси загрожують функціонуванню критично важливих систем і платформ.

Окремої уваги потребує питання фінансування цифрових ініціатив у регіонах. Більшість громад стикається з обмеженими бюджетами, що не дозволяє їм інвестувати у розвиток цифрової інфраструктури. Це вимагає залучення державної підтримки та міжнародних донорів для реалізації цифрових проєктів.

Таким чином, невирішеними залишаються такі ключові питання: подолання цифрової нерівності між регіонами, підвищення цифрової грамотності населення, забезпечення кібербезпеки, розробка єдиної стратегії цифровізації громадянського суспільства та створення фінансових механізмів підтримки цифрових ініціатив.

Метою дослідження є аналіз перспектив і викликів цифровізації громадянського суспільства в Україні, зокрема в регіональному контексті, а також розробка рекомендацій щодо ефективного впровадження цифрових технологій для активізації громадянської участі.

Аналіз літературних джерел свідчить про наявність проблемних питань у напрямку цифровізації громадянського суспільства: Є. Бородин, Н. Піскоха, Г. Демошенко, О. Карпенко, Ж. Денисюк, В. Наместнік.

У дослідженні застосовано комплекс методів, що включає:

Системний підхід, який дозволяє вивчити взаємодію між органами влади та населенням у межах цифрових платформ.

Порівняльний аналіз, спрямований на дослідження міжнародного досвіду цифровізації громадянського суспільства.

Індуктивно-дедуктивний метод, що використовується для формулювання рекомендацій та узагальнення отриманих даних.

Цифровізація громадянського суспільства є невід'ємною складовою сучасного демократичного розвитку, яка суттєво впливає на всі аспекти суспільного життя. В Україні активно впроваджуються технології електронного врядування, які забезпечують взаємодію між громадянами та органами влади, підвищуючи прозорість, підзвітність і доступність державних послуг. Зокрема, однією з ключових ініціатив є мобільний застосунок та портал "Дія", який став символом цифрових трансформацій в Україні. Завдяки "Дії" громадяни можуть отримувати державні послуги онлайн, подавати електронні петиції, реєструвати бізнес, отримувати документи та брати участь у громадських ініціативах [3].

Система "Дія" також сприяє розвитку громадянського суспільства, оскільки спрощує доступ до інформації, необхідної для громадської активності. Наприклад, функції, пов'язані з електронним голосуванням чи збором підписів під петиціями, дозволяють громадянам безпосередньо впливати на прийняття рішень. Це є важливим кроком для подолання бар'єрів у комунікації між владою та громадянами, особливо у віддалених регіонах. Однак, навіть із такими досягненнями, існують виклики. Наприклад, не всі регіони України мають однаковий доступ до цифрової інфраструктури, а рівень цифрової грамотності населення значно варіюється.

Проблеми цифровізації також пов'язані з недостатнім фінансуванням, особливо в регіонах, де місцеві бюджети часто не здатні покривати витрати на впровадження нових технологій. У сільській місцевості іноді відсутній доступ до високошвидкісного інтернету, що обмежує використання навіть базових функцій електронного врядування. Важливо також зазначити, що рівень цифрової грамотності серед різних груп населення суттєво відрізняється. Молодь і мешканці великих міст більш активно використовують цифрові сервіси, тоді як старше покоління та мешканці сільської місцевості часто відчують труднощі з адаптацією до нових технологій.

Цифрова нерівність (англ. digital divide) є однією з ключових проблем сучасного інформаційного суспільства. Вона проявляється у значних розривів у

можливостях доступу до інформаційно-комунікаційних технологій між різними соціальними групами, регіонами або країнами. Цей розрив спричиняється як відсутністю доступу до базових цифрових засобів (телефонного зв'язку, інтернету, мобільного зв'язку), так і різницею у рівні цифрової грамотності.

Феномен цифрової нерівності включає як технічні аспекти, пов'язані з нерівним доступом до сучасних технологій, так і соціальні, що стосуються здатності людей використовувати ці технології у повсякденному житті. Цей розрив поглиблює існуючі економічні, соціальні та культурні дисбаланси, створюючи додаткові бар'єри для інтеграції окремих груп населення в сучасне суспільство [7].

В умовах України цифрова нерівність особливо помітна між міськими та сільськими громадами. У великих містах мешканці мають доступ до високошвидкісного інтернету та електронних послуг, тоді як у сільській місцевості часто відсутня навіть базова інфраструктура. Така ситуація ускладнює реалізацію національних програм цифровізації та обмежує участь громадян у цифрових ініціативах.

Для подолання цифрової нерівності в Україні доцільно: розвивати цифрову інфраструктуру, особливо у віддалених регіонах; проводити освітні програми з підвищення цифрової грамотності серед різних вікових та соціальних груп; впровадити державні програми підтримки локальних цифрових ініціатив; забезпечити рівний доступ до цифрових послуг через спрощення їх використання.

Проте в регіонах є успішний досвід регіональних цифрових ініціатив, а саме: проєкт "Digital Cherkasy", який демонструє, як цифровізація може сприяти розвитку місцевих громад навіть у складних умовах. Цей проєкт включає запровадження електронного документообігу, телемедицини та цифрової освіти, що суттєво покращує якість послуг для мешканців регіону. Подібні ініціативи мають бути підтримані на національному рівні для забезпечення рівного доступу до цифрових інструментів у всіх регіонах України [13].

Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки, затверджена Президентом України, визначає цифровізацію як один із ключових інструментів для розбудови громадянського суспільства. Цей документ передбачає впровадження електронних сервісів і платформ, які забезпечать ефективну взаємодію між владою та громадянами, а також підтримку ініціатив, спрямованих на підвищення цифрової грамотності. Важливим напрямком є також розвиток цифрової інфраструктури, особливо у віддалених громадах, що сприятиме скороченню цифрової нерівності [13].

Досвід країн Європейського Союзу демонструє, що впровадження електронного врядування є ефективним інструментом для розвитку громадянського суспільства. Наприклад, у Естонії створено систему e-Estonia, яка дозволяє громадянам отримувати доступ до державних послуг онлайн, брати участь у виборах через інтернет та взаємодіяти з державними органами за допомогою цифрових платформ [6].

У Швеції та Данії активно використовуються портали відкритих даних, що забезпечують громадянам доступ до інформації про діяльність уряду, бюджетні витрати та екологічні показники. Такі ініціативи сприяють підвищенню довіри до влади, зростанню прозорості та залученню громадян до прийняття рішень. Для України важливо врахувати цей досвід та адаптувати його до національних реалій з урахуванням специфіки регіонального розвитку [18].

Досвід Латвії у впровадженні цифрових технологій може слугувати прикладом для України. У звіті "Going Digital in Latvia" від OECD відзначено успішність цифрових трансформацій у цій країні. Латвія досягла прогресу у створенні цифрової інфраструктури та наданні електронних послуг, що сприяє зменшенню цифрової нерівності та залученню громадян до державних процесів. Одним із ключових досягнень є доступ до високошвидкісного інтернету навіть у віддалених регіонах, що допомагає подолати цифровий розрив. Латвія також активно впроваджує освітні програми для розвитку цифрових навичок у населення, що дозволяє ефективно використовувати електронні послуги та брати участь у суспільному житті [17].

Вказаний досвід може бути корисним для України, особливо щодо розвитку цифрової інфраструктури та створення освітніх ініціатив для підвищення цифрової грамотності. Інтеграція цих елементів у національну стратегію цифровізації сприятиме доступності державних послуг та активнішій участі громадян у демократичних процесах.

Подальша цифровізація громадянського суспільства в Україні має значний потенціал для посилення демократичних процесів. У перспективі важливо:

1. Створити єдину національну платформу електронного врядування, яка об'єднуватиме всі державні сервіси та забезпечуватиме зручний доступ до них.
2. Розробити програми фінансової підтримки регіональних цифрових ініціатив, зокрема у сільській місцевості.
3. Організувати масштабні освітні кампанії для підвищення цифрової грамотності населення, орієнтовані на різні вікові та соціальні групи.
4. Інвестувати у розвиток інфраструктури, зокрема розширення доступу до високошвидкісного інтернету в регіонах.
5. Забезпечити надійний захист персональних даних та створити механізми запобігання кібератакам, аби зміцнити довіру до цифрових технологій.

Цифровізація громадянського суспільства є важливою складовою трансформаційних процесів, які забезпечують сталий розвиток демократії, прозорість державного управління та соціальну інтеграцію. Проведений аналіз свідчить про значний потенціал цифрових технологій в активізації громадянської участі, підвищенні доступності державних послуг та зміцненні взаємодії між владою і суспільством. Яскравим прикладом успішного впровадження цифрових рішень є платформа "Дія", яка не лише спрощує адміністративні процедури, а й відкриває нові можливості для громадянської активності [3].

Однак, результати дослідження також виявляють низку викликів, які стримують ефективно впровадження цифровізації в Україні. Найбільш гострою проблемою залишається цифрова нерівність, яка проявляється у нерівному доступі до цифрових послуг між різними регіонами та соціальними групами. Наприклад, у сільській місцевості відсутність інфраструктури часто унеможливує використання навіть базових цифрових послуг, що значно знижує рівень участі громадян у суспільному житті. Ця проблема ускладнюється недостатнім рівнем цифрової грамотності серед населення, особливо серед старших вікових груп та вразливих категорій

Фінансові обмеження також відіграють важливу роль у гальмуванні цифровізації. Регіональні бюджети не завжди можуть забезпечити необхідні ресурси для розвитку цифрової інфраструктури, а наявність державних грантових програм залишається обмеженою. Крім того, недостатня увага до кібербезпеки та захисту персональних даних може підірвати довіру громадян до цифрових платформ і обмежити їхнє використання.

З огляду на це, можна зробити висновок, що подальший розвиток цифровізації в Україні має базуватися на системному підході, який враховує специфіку регіонів та потреби їхніх громад. Пріоритетними завданнями є створення регіональних стратегій цифровізації, які інтегрують локальні ініціативи з національними програмами, а також забезпечення фінансової підтримки проєктів, спрямованих на подолання цифрової нерівності. Особлива увага має бути приділена освітнім заходам, які підвищують рівень цифрової грамотності та сприяють залученню громадян до використання цифрових інструментів.

Успішна реалізація цих заходів не лише сприятиме розвитку громадянського суспільства, а й зміцнить позиції України як інноваційної держави, здатної адаптуватися до глобальних змін. Розробка інтегрованих рішень у сфері цифровізації, які враховують міжнародний досвід та національні реалії, стане ключем до подолання викликів і формування інформаційного суспільства, орієнтованого на потреби кожного громадянина.

Подальші дослідження у даному будуть нагальним за такими напрямками:

- Розробка регіональних стратегій цифровізації. Кожен регіон України має свої унікальні соціально-економічні та інфраструктурні умови. Це потребує створення індивідуальних планів цифрового розвитку, які враховують локальні особливості та потреби громад.

- Фінансова підтримка цифрових ініціатив у регіонах. Важливо запровадити державні субсидії та грантові програми для підтримки локальних проєктів, спрямованих на розвиток цифрової інфраструктури та послуг.

- Залучення міжнародних інвесторів та донорів. Враховуючи обмежені можливості державного бюджету, необхідно розширювати співпрацю з міжнародними організаціями, які підтримують проєкти цифровізації у країнах, що розвиваються.

• Підвищення цифрової грамотності населення. Проведення тренінгів, курсів та інформаційних кампаній, спрямованих на розвиток навичок користування цифровими інструментами, є ключовим кроком для розширення участі громадян у цифровому суспільстві.

• Інтеграція сільських громад у цифровий простір. Забезпечення доступу до високошвидкісного інтернету у сільській місцевості є необхідним для скорочення цифрової нерівності між містами та селами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 18.12.2024 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>
2. European Commission. Digital transformation in civil society. Brussels, 2021. URL: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC133342/JRC133342_01.pdf (дата звернення: 15.10.2024).
3. Міністерство цифрової трансформації України. Портал «Дія». URL: <https://diia.gov.ua> (дата звернення: 16.10.2024).
4. OECD. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine. Paris, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/enhancing-resilience-by-boosting-digital-business-transformation-in-ukraine_4b13b0bb-en.html (дата звернення: 16.10.2024).
5. World Bank. Citizen Engagement. Washington, D.C., 2020. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/govtech/citizen-engagement> (дата звернення: 17.10.2024).
6. Офіційний сайт e-Estonia. URL: <https://e-estonia.com/story/> (дата звернення: 18.10.2024).
7. Енциклопедичний словник з державного управління / За ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: Національна академія державного управління при Президентові України, 2010. 477 с.
8. Цифровізація за межами обласних центрів: виклики та рішення. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/blog/digitization-beyond-regional-centers> (дата звернення: 17.10.2024).
9. Цифровізація місцевого самоврядування в Україні: потенціал і виклики в умовах війни / Т. Королюк, А. Королюк. URL: <https://wuwr.pl/sppae/article/view/16417> (дата звернення: 18.10.2024).
10. Діджиталізація – нові можливості чи крах реальності? URL: <https://lysty.net.ua/digitaliz/> (дата звернення: 20.10.2024).
11. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: указ Президента України від 27.09.2021 року № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#n23> (дата звернення: 20.10.2024).
12. Затвердження проєкту «Цифрова Черкащина» на 2022–2024 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zatverdzheno-proekt-cifrova-cherkashchina-na-20222024-roki> (дата звернення: 20.10.2024).
13. Стартував проєкт із цифровізації Черкащини» – Digital Cherkasy. інтернет-стаття. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/startuvav-proekt-iz-tsifrovizatsii-cherkashchini-digital-cherkasy> (дата звернення: 21.10.2024).
14. Бородін Є., Піскоха Н., Демошенко Г. Проблеми і переваги цифровізації місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9, № 4.
15. Карпенко О. В., Денисюк Ж. З., Наместнік В. В. та ін. Цифрове врядування / за ред. О. В. Карпенко. Київ, 2020.

16. Кожен другий українець, який отримував е-послуги, використовував Дію – результати соціопитування. інтернет-стаття. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kozhen-druhyiukrainets-iakyi-otrymuvav-e-posluhy-vykorystovuvav-diiu-rezultaty-sotsopytuvannia> (дата звернення: 23.10.2024).

17. OECD Reviews of Digital Transformation. Going Digital in Latvia. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/02/going-digital-in-latvia_0cf1d1d6/8eec1828-en.pdf (дата звернення: 23.10.2024).

18. OECD Digital Government Studies. Digital Government Review of Sweden: Towards a Data-Driven Public Sector. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/05/digital-government-review-of-sweden_7917ba3f/4daf932b-en.pdf (дата звернення: 23.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 25.10.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 26.11.2024 р.

Zhornytska A. I.,

*Postgraduate Student at the Department of Public Administration and Civil Service,
Education and Research Institute of Public Administration
of V. N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0003-6305-5447>*

DIGITALIZATION OF CIVIL SOCIETY: PROSPECTS AND CHALLENGES FOR THE REGIONS OF UKRAINE

Annotation. The article examines the prospects and challenges of digitalizing civil society in Ukraine, with a particular focus on the regional level. It identifies key aspects of implementing digital technologies in civic activities and analyzes their impact on interactions between government authorities, civil organizations, and citizens. Emphasis is placed on regional disparities in access to digital infrastructure and resources, which significantly affect the pace and quality of digital transformations. The analysis highlights the importance of addressing these challenges to ensure equitable and inclusive digital development across the country.

International experience from Estonia, Latvia, Sweden, and Denmark is studied to provide valuable insights into effective e-governance practices. Examples include Estonia's comprehensive e-governance system, Latvia's initiatives to bridge the digital divide, and the use of open data platforms in Sweden and Denmark to enhance transparency and citizen engagement. These examples demonstrate the potential of digital technologies to strengthen civil society and foster democratic participation.

The article also explores practical measures such as the development of digital infrastructure, targeted educational programs to enhance digital literacy, and the implementation of user-friendly online platforms to encourage citizen involvement in decision-making processes. Recommendations are provided for overcoming regional digital disparities, promoting technological accessibility, and creating a cohesive strategy for digital transformation.

The findings conclude that integrating successful international practices, combined with tailored solutions that consider Ukraine's unique regional characteristics, can significantly contribute to the effective digital transformation of civil society. By addressing the challenges of the digital divide, enhancing the capacity for civic engagement, and fostering collaboration between stakeholders, Ukraine can create a robust and inclusive framework for the sustainable development of its civil society in the digital era.

Keywords: *digitalization, civil society, regional development, digital divide.*

REFERENCES

1. On electronic identification and electronic trust services: Law of Ukraine vid 18.12.2024 № 2155-VIII. (2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> [in Ukrainian].
2. European Commission. Digital transformation in civil society. Brussels. (2021). URL: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC133342/JRC133342_01.pdf (accessed: 15.10.2024).
3. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. Portal "Diia" URL: <https://diia.gov.ua> (accessed: 16.10.2024) [in Ukrainian].
4. OECD. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine. (2024). Paris. URL: https://www.oecd.org/en/publications/enhancing-resilience-by-boosting-digital-business-transformation-in-ukraine_4b13b0bb-en.html (accessed: 16.01.2025).
5. World Bank. Citizen Engagement. (2020). Washington, D.C. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/govtech/citizen-engagement> (accessed: 17.10.2024).
6. Official website of e-Estonia. URL: <https://e-estonia.com/story/> (accessed: 18.10.2024).
7. Kovbasiuka, Yu.V., Troshchynskoho, V.P., Surmina, Yu.P. (Eds.). (2010). Encyclopedic Dictionary of Public Administration. Kyiv: National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. URL: <https://nadu.edu.ua> [in Ukrainian].
8. Tsyfrovi transformatsii za mezhamy oblasnykh tsestriv: vyklyky ta rishennia. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/blog/digitization-beyond-regional-centers> (accessed: 17.10.2024). [in Ukrainian].
9. Koroliuk, T., Koroliuk, A. Digitalization of Local Self-Government in Ukraine: Potential and Challenges in the Time of War. URL: <https://wuwr.pl/sppae/article/view/16417> (accessed: 18.10.2024) [in Ukrainian].
10. Didzhytalizatsiia – novi mozhlyvosti chy krah realnosti? URL: <https://lysty.net.ua/digitaliz/> (accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
11. Natsionalna stratehiia spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021–2026 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27.09.2021 № 487/2021. (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021> (accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
12. Zatverdzhennia proiektu "Tsyfrova Cherkashchyna" na 2022–2024 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zatverdzheno-proekt-cifrova-cherkashchina-na-20222024-roki> (accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
13. Startuvav proiekt iz tsyfrovizatsii Cherkashchyny – "Digital Cherkasy." URL: <https://thedigital.gov.ua/news/startuvav-proekt-iz-tsifrovizatsii-cherkashchini-digital-cherkasy> (accessed: 21. 10.2024) [in Ukrainian].
14. Borodin, Ye., Piskokha, N., Demoshenko, H. (2021). Problemy i perevahy tsyfrovizatsii mistsevoho samovriaduvannia. *Aspekty publichnoho upravlinnia. T. 9. no. 4.* [in Ukrainian].
15. Karpenko, O.V., Denysiuk, Zh.Z., Namestnik, V.V., et al. (2020). Digital governance. Kyiv. URL: <https://library.nadu.ua> [in Ukrainian].
16. Kozhen druhoi ukrainets, yakyi otrymuвав e-posluhy, vykorystovuvav Diia – rezultaty sotsopytuvannia. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kozhhen-druhyiukrainets-iakyi-otrymuвав-e-posluhy-vykorystovuvav-diiu-rezultaty-sotsopytuvannia> (accessed: 23.10.2024) [in Ukrainian].
17. OECD Reviews of Digital Transformation. Going Digital in Latvia. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/02/going-digital-in-latvia_0cf1d1d6/8eec1828-en.pdf (accessed: 23.10.2024).
18. OECD Digital Government Studies. Digital Government Review of Sweden: Towards a Data-Driven Public Sector. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/05/digital-government-review-of-sweden_7917ba3f/4daf932b-en.pdf (accessed: 23.10.2024).

The article was received by the editors 25.10.2024.

The article is recommended for printing 26.11.2024.